

13DE JAARGANG NR 11 NOVEMBER 2000 PRIJS / 12,95 / BFR. 245

RESIDENCE

LOCALE
BREDEVOORT
BOEKENSTAD

INTERIEUR
LANDHUIS
VOL MUZIEK

EXTRA: BED & BAD
EEN VLEUGJE PARADIJS

OXFORD EN CAMBRIDGE
ACADEMISCH
WONDERLAND

8 710404 200389

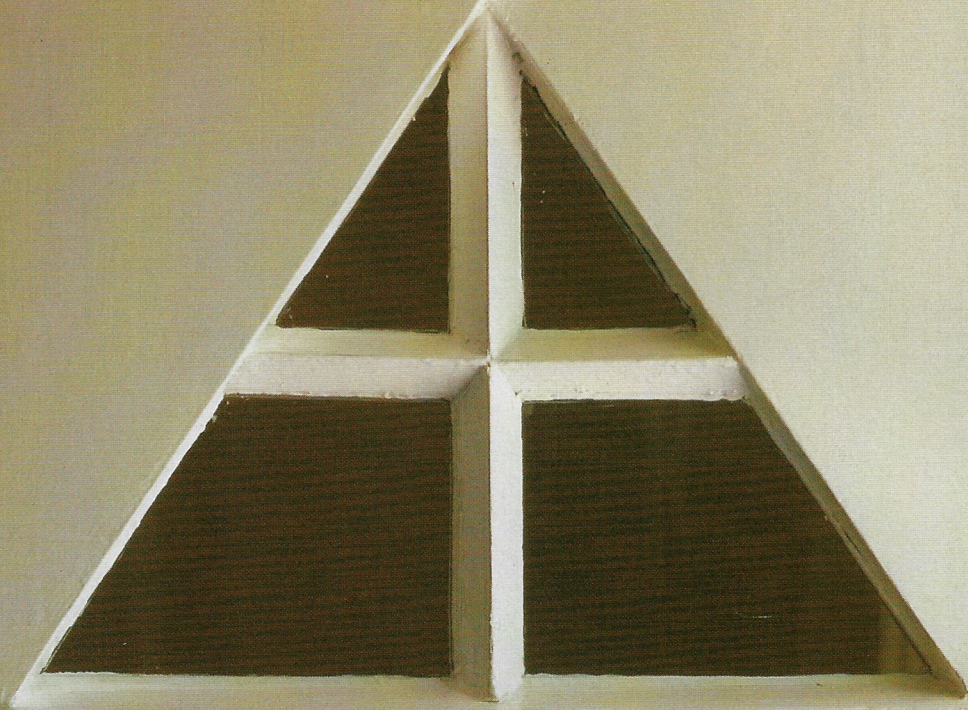
11

VILLA MET MUZIEKHART

HUIZE GAUDEAMUS IS AL 75 JAAR EEN
TOEVLUCHTSOORD VOOR DE INTERNATIO-
NALE MUZIEKWERELD. NA DE GRONDIGE
RESTAURATIE IS HET MOOIER DAN OOIT.

In de herfst van 1945 werd er aangebeld bij Huize Gaudeamus aan de Gerard Doulaan in Bilthoven. De bezoeker Julius Röntgen jr verzocht de toenmalige bewoner Walter Maas een muziekkuitvoering te organiseren in het huis. En zo stroomden in november luisteraars toe om voor het eerst sinds lange tijd in vrijheid een concert te ondergaan. Het betekende de wederopleving van de muziektraditie van Huize Gaudeamus. Een Bilthovens landhuis doordrenkt van muziek. Gebouwd in opdracht van de vooroorlogse componist Julius Röntgen, vormde het in de jaren vijftig en zestig een toevluchtsoord voor avant-gardistische musici en na een ingrijpende

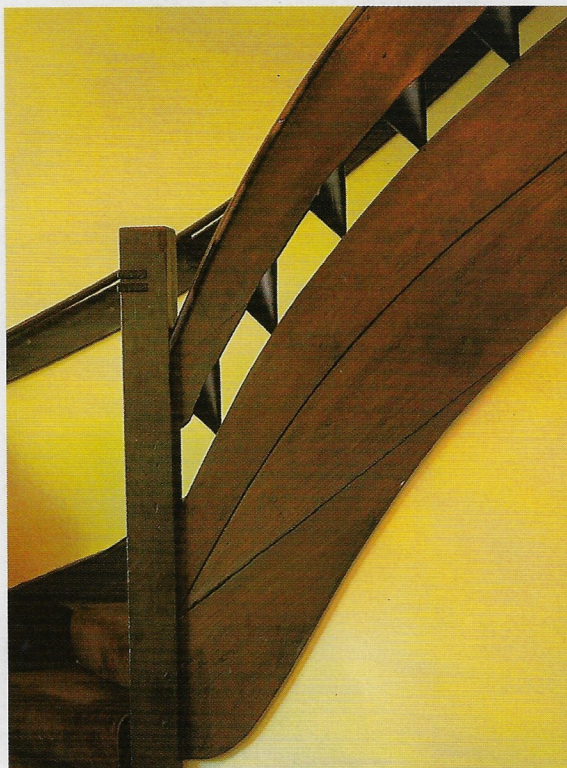

In de muziekkamer worden nog steeds Salons georganiseerd. LINKERPAGINA: In de hal herinneren de olievlekken aan de BMW-motoren die er in de Tweede Wereldoorlog geparkeerd stonden. Het boekenkastje behoorde toe aan de familie Röntgen en kon vorig jaar op een veiling 'teruggekocht' worden. VORIGE PAGINA'S: Door alle elementen aan de buitenzijde, heeft het huis een sculpturale uitstraling. De driehoek keert overal terug.

restauratie worden er heden ten dage bijeenkomsten georganiseerd met de Nederlandse cultuur als onderwerp. En in deze 'buitenplaats voor culturele verkenningen' speelt muziek nog steeds een belangrijke rol: tijdens de maandelijkse Salons worden kleine muziekprogramma's gepresenteerd en na de verbouwing werd een geavanceerde opnamestudio op de eerste verdieping ingericht.

Toch blijft de inmiddels tot Walter Maas Huis omgedoopte villa zijn geschiedenis koesteren. Zo verklaarde Diederik Six, de architect op wiens naam het restauratieontwerp staat: 'Tijdens zo'n verbouwing moet je uitkijken dat je het karakter niet uitveegt, dat het te mooi wordt. Wie het gerestaureerde huis betreedt, ziet als eerste een lelijke vloer met olievlekken in de hal afkomstig van de BMW-motoren die de Duitsers er in de oorlog parkeerden. Die vloer is heilig voor mij.'

COMPONEERHUISJE De ontstaansgeschiedenis van Huize Gaudeamus is intrigerend. Het ontwerp staat op naam van Frantz Röntgen, de zoon van de pianist, dirigent en componist Julius Röntgen. Ook Frantz is een uitstekend musicus, maar slaat uiteindelijk een andere weg in. Hij tekent en toont een meer dan gemiddelde interesse voor bouwkunst. Op zeventienjarige leeftijd legt hij zijn ouders tekeningen voor, aanzichten van een landhuis. Het echtpaar Röntgen is zo onder de indruk dat ze worden omgezet naar echte bouwtekeningen. De villa die in 1924 verrijst in het landelijke Bilthoven, blijkt een persoonlijke interpretatie te zijn van de Amsterdamse School stijl, een bouwstijl die eigenlijk niet meer zo modern is in die jaren. Architect Six moet nog steeds glimlachen om het jeugdige elan van Frantz: 'In zijn enthousiasme trok hij alles uit de kast wat hij mooi vond.' Zo lijken de plattegrond en de opstand sprekend op een

Robuuste kegels dragen de trapleuning. RECHTERPAGINA: De overstekende kappen zijn ontleend aan de Balinese architectuur.

concertvleugel met openstaande klep en in een gevel verwijzen de ramen naar een octaaf. Drie dakkapellen kregen rieten overkappingen die aan Balinese huizen doen denken. Overal keert de driehoek terug: in de kleine vensters, in de roedeverdeling van de ramen, in de statige trapleuning die steunt op een balustrade van omgedraaide kegels en in de buffetkast in de keuken. Een door-dachte speelsheid kenmerkt ook de voordeur: een wit reliëf opgebouwd uit hoekige delen. Door de zware rieten 'hoed' die het landhuis bedekt, het donkere hout, de uitstulpende zandstenen gevelornamenten en de robuuste vormen is het een architecturale sculptuur geworden.

Het huis is letterlijk met muziek doordrenkt. Julius Röntgen was een goede vriend van de Noorse componist Edvard Grieg – als jonge knapen zochten ze samen de eminente Johannes Brahms op. Na Edwards dood liet Julius zandsteen van diens Noorse 'werkeiland' overbrengen om er bouwornamenten voor het huis van te laten hakken. Verscholen in de omringende bostuin werd speciaal voor Julius een 'componeerhuisje' gebouwd, in stijl aansluitend bij het huis. Tot aan zijn overlijden in 1932 was Huize Gaudeamus – 'Laat ons Verheugen' – een internationaal muzikaal trefpunt. Meer nog dan een lange lijst van beroemde namen spreekt een foto uit die jaren boekdelen: Julius en de vermaarde cellist Pablo Casals staan gearmd voor het huis. Een sfeer van intense vriendschappen en muziekliefde die ook voelbaar is in de vele schetsen die Frantz maakt tijdens de optredens in huiselijke kring van de beroemde musici.

MUZIEKKAMER Huize Gaudeamus werd begin jaren veertig verhuurd aan de joodse textielingenieur Walter Maas die samen met zijn eveneens uit Berlijn gevluchte familie de villa verhuurde als pension. De villa werd opgedeeld in talloze kamertjes en badkamertjes. Het was zo onoverzichtelijk dat Walter Maas maanden kon onderduiken in een bergruimte zonder tijdens de Duitse invallen ontdekt te worden. Walter overleefde de oorlog door een lange gang langs onderduikadressen, maar voor een groot deel van zijn familie had de oorlog een tragische afloop. Alleen keert Walter Maas terug naar Gaudeamus en koopt het huis. En daar staat op een dag Julius jr voor de deur met zijn verzoek. Voor Walter Maas was het een openbaring, juist op het moment dat hij een manier zocht om zijn steentje aan de wederopbouw van Nederland bij te dragen. Met een onstuitbare dadendrang stortte hij zich op zijn nieuwe levensdoel. Vanuit en in Huize Gaudeamus ondersteunde hij jonge internationale componisten. Zo ontstond een merkwaardige, maar creatieve omgeving. De pensionsgasten die op de bovenverdiepingen woonden, werden als toehoorders voor de avant-gardistische muziek gebruikt. Bij concerten belde Walter de nabijgelegen vliegbasis Soesterberg op met de vraag geen vliegbewegingen te maken tijdens die uren, en lokte hij de officieren met vrijkaartjes naar het concert.

Overeenkomstig Maas' wens werd na zijn dood het huis behouden als buitenplaats voor kunst en cultuur. De broodnodige verbouwing betekende in eerste instantie vooral een schoning met de blauwdrukken in de hand. 'In het huis zaten zoveel karakteristieke elementen verborgen', verklaart Six. 'Het is een restauratie geweest waarbij naar versterking van het karakter van het huis is gezocht. Neem die mooie ronding in de keuken, daar zat een kast voorgetimmerd. Die heb ik weggehaald zodat die lijn ervaren kon worden. Maar de muziekkamer is het hoofdmoment in het huis. Het plafond was zo laag, dat we de hele vloer hebben laten zakken en een deel van de muren, zodat het beeld naar buiten visueel hetzelfde blijft. Aan de buitenkant zaten verticale planken, terwijl op de bouwtekeningen horizontale gebogen planken stonden aangegeven.' In de jaren dat de familie Röntgen hier woonde, was de woonkamer tegelijk muziekkamer. In een kleine ruimte naast de hal kon de musicus zich een moment mentaal voorbereiden, voordat hij door een artiestenopgang op miniformaat een mooie entree maakte in het concertzaaltje annex huiskamer. Deze opgang is er weer, net als een historisch detail uit de daaropvolgende fase van het huis: het zoldertje waar Walter Maas 'dook'. De wildgroei van dakkapellen werd verwijderd, zodat er nu weer een geheimzinnige donkere ruimte gloeit, waarvan de gebogen wanden op de prachtige vorm van een scheepshuid lijken. Als ik het Walter Maas Huis verlaat, wordt mij verzekerd dat het huis heel goed werkt op de mensen die hier een dag doorbrengen om over de Nederlandse cultuur te filosoferen. 'Dat heeft het al 75 jaar gedaan', denk ik. <

ZIE OOK DE ADRESSEN PAGINA

